

บทคัดย่อ

168851

ชื่อภาคานิพนธ์ : การรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงของ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในศูนย์สาธารณสุข
มูลฐานชุมชน (ศสมช.)
ชื่อผู้เขียน : ร้อยตรี สนธยา มโหทาน
ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม)
ปีการศึกษา : 2548

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) จังหวัดสระบุรี 2) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงดังกล่าวในข้อ 1) และ 3) ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขมูลประจำหมู่บ้านในจังหวัดสระบุรี กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดสระบุรี 13 อำเภอ 250 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นตัวแทนของอาสาสมัครสาธารณสุข โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา และใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงวิเคราะห์ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เป็นตัวอย่างในการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีการรับรู้ข่าวสารด้านสุขภาพจากหนังสือ ผชส./อสม. ผ่านการฝึกอบรมและเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมเป็นส่วนใหญ่

2. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีการรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางทุกบทบาท และหากพิจารณารายข้อพบว่า บทบาทคาดหวังด้านบริการอยู่ในระดับสูง

3. เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของทั้ง 3 บทบาท พบว่า บทบาทคาดหวังสูงกว่าบทบาทที่กำหนดและบทบาทจริง ขณะเดียวกันบทบาทที่กำหนดก็สูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงอีกด้วย

168851

4. ความแตกต่างระหว่างบทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงด้านบริการ ด้านบริหาร ด้านวิชาการ ดังกล่าวสะท้อนว่า อสม.มีความคาดหวังตั้งใจในการปฏิบัติงานสูง ในขณะที่กำหนดบทบาทหน้าที่น้อยกว่าที่เขาคาดหวัง และมีปัญหาข้อจำกัดในการปฏิบัติงานจริง ซึ่งควรได้รับการประเมินและแก้ไข

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติงานด้านบริหาร บริการ วิชาการ และมีการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กร อสม. ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีวิสัยทัศน์ที่เป็นอิสระมากกว่า ถูกกำหนดบทบาทภายใต้ระบบการสั่งการแบบทางราชการเพียงอย่างเดียวเพื่อสามารถดำเนินกิจกรรมตามที่คาดหวังได้

2. ควรมีการศึกษาวิจัย เพื่อค้นหาขอบเขตและรูปแบบของบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของผู้นำ อสม. และสมาชิก อสม. ในทุกระดับทั้งในเขตเมืองและเขตชนบททุกจังหวัดอย่างจริงจัง เพื่อปรับบทบาทที่กำหนดให้สอดคล้องกับบทบาทที่ อสม.คาดหวัง อันเป็นการใช้ประโยชน์สูงสุดจากบุคลากรอาสาสมัคร

3. สนับสนุนเครือข่ายสุขภาพภาคประชาชน งบประมาณ วิชาการ และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพ ในชุมชนให้สามารถปฏิบัติงานตามความคาดหวังและปฏิบัติงานใน ศสมช. ได้จริง ซึ่งจะทำให้เกิดแรงจูงใจและเกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของสุขภาพด้วยภาคประชาชนด้วยตนเองได้

4. ศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบมาตรฐานการปฏิบัติงานของ อสม. และการใช้วิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่เสียสละมาเป็นอาสาสมัครในรูปแบบของ อสม. ที่ปลอดจากการควบคุมของระบบราชการ เพื่อให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของชุมชนอย่างแท้จริง

ABSTRACT

168851

Title of Research Paper : Prescribed Role, Expecting Role and Actual Role of Village Public Health Volunteers from Community Basic Public Health Centers : A Case Study of Saraburi Province

Author : Mr.Sontaya Mahotan, (ensign)

Degree : Master of Arts (Social Development)

Year : 2005

The objectives for the study were (1) to examine perception of prescribed role, expecting role and actual role of village public health volunteers from community basic public health centers in Saraburi Province, (2) to compare the different among prescribed role, expect role and actual role of village public health volunteers from community basic public health centers, and (3) to improve village public health volunteers in Saraburi. Questionnaire was conducted for the study. Data were collected from leader of village public health volunteers from 250 villages, 13 Amphurs in Saraburi Province. Both descriptive statistic and inferential statistics were used for data analysis.

Findings

1. Most of sample were females, aged less than 22 years old, earned high school degree, agricultural occupation, income less than 5,000 baht per month, received health information from public health volunteer/public health assistant magazine, trained and attended activities, mostly.
2. Village public health volunteers' perceives of prescribed role, expecting role and actual role in overall were moderate level. An expecting role in service was in a high level.
3. Comparing among the roles, the expecting role higher than prescribed role and actual role and assigned role was higher than actual role.

168851

4. The different among prescribed role, expecting role and actual role in services, administrative, and technical shown that public health volunteer has a high expected to work while prescribed role less than expecting and there was obstacle which should evaluate and solve.

Recommendations

1. There should improve village public health volunteers from community basic public health center to have capability for administration, service, technical advice, and improve the potential of village public health volunteer to have a self depended. And have more independent thinking than only taking order to do work as expected.

2. There should do research to find out pattern and limit of appropriate role of village public health volunteer leaders and village public health volunteer members in every levels both in urban area and rural area, seriously. Assigned role and expected role should be adjusted to get the highest benefit from the volunteers.

3. There should encourage people health network, budget, technical assistant, materials, and equipment to run the health activities in community, which can implement as expected and could apply to community basic public health center. There will be proud and induce if people participate the activity.

4. There should study to find the implementation standard of village public health volunteer, appropriate participation, people participation as village public health volunteers without government controlling to be a real community volunteers.